

Switonisli

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny 21-34-34

Telex: 816-436

BS/348/126/90

POLACY WOBEC ZJEDNOCZENIA NIEMIEC

Komunikat z badań

Warszawa, październik 1990 r.

W październikowym sondażu przeglądowym¹ reprezentatywną grupę respondentów zapytano o opinie i reakcje w związku z połączeniem państw niemieckich.

Wyniki sondażu wskazują na utrzymujący się², mimo nowej jakościowo sytuacji, duży niepokój polskiej opinii publicznej. Z ufnością i nadzieją na powstanie jednego państwa niemieckiego patrzy jedynie 17% ankietowanych. Większość (64%) mówi o lęku i obawach bądź powstrzymuje się od wyrażenia własnych odczuć (19%).

		CBOS
<i>Od 3 października br. istnieje już tylko jedno państwo niemieckie. Czy Pan(i) osobiście zjednoczenie Niemiec przyjął(ęła):</i>		
<i>z ufnością i nadzieją</i>		17%
<i>czy raczej z lękiem i obawą</i>		64%
<i>Trudno powiedzieć</i>		19%

Dominujące poczucie zaniepokojenia znajduje odzwierciedlenie w przeświadczeniu o wzroście zagrożenia Polski oraz sceptycyzmie w ocenie szans na poprawę stosunków między Polakami i Niemcami po zjednoczeniu. Ponad połowa (55%) ankietowanych prezentuje stanowisko, że z chwilą połączenia państw niemieckich zagrożenie Polski wzrosło. Jedynie 6% mówi o zmniejszeniu, a co trzeci (35%) nie dostrzega zmian.

		CBOS
<i>Czy Pana(i) zdaniem, z chwilą połączenia państw niemieckich zagrożenie Polski wzrosło, nie zmieniło się czy zmniejszyło się?</i>		
<i>Bardzo wzrosło</i>		16%
<i>Raczej wzrosło</i>		39%
<i>Nie zmieniło się</i>		35%
<i>Raczej zmniejszyło się</i>		5%
<i>Zdecydowanie zmniejszyło się</i>		1%
<i>Trudno powiedzieć</i>		4%

¹ Badanie przeprowadzono w dniach 17-23 października 1990 r. na 1477-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Zob. "Polacy wobec kwestii niemieckiej", komunikat CBOS, marzec 1990 r.

		CBOS
<i>Czy obecnie szanse na dobre, sąsiedzkie stosunki między Polakami i Niemcami są większe, takie same czy mniejsze niż przed połączeniem państw niemieckich?</i>		
<i>Większe</i>		19%
<i>Takie same</i>		44%
<i>Mniejsze</i>		31%
<i>Trudno powiedzieć</i>		6%

Szanse na dobrosąsiedzkie stosunki z Niemcami po ich połączeniu 31% respondentów ocenia jako mniejsze; o tym, że są większe jest przekonanych 19% ankietowanych; pozostali (44%) nie widzą różnic.

Część badanej populacji prezentuje złożoną opinię - mówi o wzroście zagrożenia Polski, lecz osobiście nie czuje się zagrożona przez Niemców. Mimo to stopień poczucia osobistego zagrożenia jest wciąż duży; odczuwa je prawie połowa (43%) ankietowanych.

		CBOS		
<i>Czy Pan(i) osobiście czuje zagrożenie ze strony Niemców?</i>				
		<u>VII '89</u>	<u>II '90</u>	<u>X '90</u>
<i>Tak</i>		41%	68%	43%
<i>Nie</i>		59%	30%	54%
<i>Trudno powiedzieć</i>		-	2%	3%

Jeżeli porównamy wskaźniki poczucia osobistego zagrożenia z poprzednich pomiarów, to obecne wyniki są podobne do uzyskanych w połowie ubiegłego roku i wyraźnie różne od danych z lutowego pomiaru³, kiedy to poczucie zagrożenia osiągnęło apogeum. Można zatem wnosić, że prawie połowa dorosłego polskiego społeczeństwa, zwłaszcza roczników starszych generacji, wciąż obawia się Niemców, co niewątpliwie wpływa na percepcję połączenia państw niemieckich.

³ Sondaż "Świat wokół nas (3)" przeprowadzony w dniach 20-26 lutego 1990 roku na reprezentatywnej próbie udziałowej dorosłej ludności kraju (1500 osób).

Być może stąd biorą się zróżnicowane oceny polityki polskich władz w kwestii niemieckiej. Warto podkreślić, że różnice nie dotyczą generalnych założeń czy podejmowanych działań, lecz ich skuteczności. Zdecydowana większość (80%) ocenia podejmowane działania za właściwe, lecz połowa (51%) uważa je za mało skuteczne. Niewątpliwie spory wpływ na taką ocenę miało ugruntowane wcześniej przeświadczenie, że głos Polski powinien mieć decydujące znaczenie - równie ważne jak USA, ZSRR, Wielkiej Brytanii i Francji - w rozmowach na temat połączenia. Przypomnijmy, że w lutym br. stanowisko takie zajmowało 62% ankietowanych z reprezentacji ogólnopolskiej.

CBOS

Jak wiadomo, rząd polski podejmował różnorakie działania chroniące polskie interesy po zjednoczeniu państw niemieckich. Czy według Pana(i) była to polityka:

<i>właściwa i skuteczna</i>	29%
<i>właściwa, choć mało skuteczna</i>	51%
<i>zupełnie niewłaściwa</i>	7%
<i>Trudno powiedzieć</i>	13%

Trudno rozstrzygnąć, czy powodem takich ocen bardziej są obawy o osłabienie znaczenia Polski w Europie na skutek zjednoczenia Niemiec, które towarzyszą 52% ankietowanych, czy też poczucie zagrożenia. W każdym razie powszechna jest świadomość konieczności ułożenia dobrosąsiedzkich stosunków między Polską a Niemcami, co miałyby decydujące znaczenie dla rozwoju sytuacji w Europie (55% wypowiedzi).

CBOS

Czy połączenie państw niemieckich wzmacnia, nie ma wpływu, czy osłabia pozycję Polski w Europie?

<i>Wzmacnia</i>	12%
<i>Nie ma wpływu</i>	30%
<i>Oslabia</i>	52%
<i>Trudno powiedzieć</i>	6%

Podstawowym warunkiem zaistnienia takich stosunków jest podpisanie traktatu gwarantującego nienaruszalność zachodniej granicy Polski. W tej

kwestii panuje wyjątkowa zgodność polskiej opinii publicznej - 92% ankietowanych uważa, że taki traktat Polsce jest niezwykle potrzebny.

CBOS

Wiele się mówi o konieczności podpisania z Niemcami traktatu gwarantującego nienaruszalność zachodnich granic Polski. Czy w Pana(i) przekonaniu taki traktat jest Polsce:

<i>bardzo potrzebny</i>	64%
<i>raczej potrzebny</i>	28%
<i>raczej niepotrzebny</i>	3%
<i>zupełnie niepotrzebny</i>	2%
<i>Trudno powiedzieć</i>	3%

Przeprowadzony sondaż wykazał, że połączenie państw niemieckich wzbudza zdecydowanie mniej emocji post factum niż w okresie rozmów i przygotowań do zjednoczenia. Wygasa zatem erupcja strachu i obaw, która miała miejsce w pierwszych miesiącach tego roku. Jednak do zrozumienia i pojednania wciąż daleko. W dalszym ciągu 70% ankietowanych uważa, że "jak świat światem, Niemiec Polakowi nie będzie bratem", a połowa społeczeństwa wątpi w możliwość prawdziwego pojednania z Niemcami.